

Käymäläseura Huussi ry. - Global Dry Toilet Association of Finland

Projektikoordinaattori

Sari Huuhtanen

Matkapäiväkirja Sambiasta 1.6.–23.6.2008

1.-2.6. Matka

Lähdimme matkaan kotoa noin klo 10 ja olimme perillä Lusakassa seuraavana päivänä noin klo 13. Lensimme Amsterdamin ja Nairobin kautta. Tällä kertaa en ollut liikkeellä yksin vaan mukana oli koko perhe. Sambiaan tuli samana päivänä (eri lennoilla) myös kaksi opiskelijaa Hämeen ammattikorkeakoulusta, Christina ja Marika, jotka viettäisivät hankkeissa noin kolme kuukautta ja Mia, joka tekisi tutkimusta pääasiassa Lusakassa.

Matka oli rasittava, varsinkin lapsille mutta onneksi selvisimme ilman pahempia ongelmia. Ensimmäinen päivä meni matkasta toipuessa. Yövyimme tutussa Chachacha-packpackersissä, josta on tullut vakituinen paikkani Lusakassa ollessani.

3.-5.6. Lusakassa

Viivymme Lusakassa muutaman päivän pidempään, mitä olimme suunnitelleet. Mieheni tuli hieman kipeäksi ja lisäksi meillä oli ongelmia kyydin saamiseksi Kalokoon. Kalokon minibussi oli hajonnut, eikä voinut tulla meitä hakemaan. Niinpä jouduimme selvittämään, mistä saisimme vuokra-auton. Lopulta löysimme paikan, josta saimme hyvän auton, joka kestäisi Kalokon tiet ja koko porukan (6 henkeä) tavaroineen. Tiistai-iltana tapasin NECOS:in väkeä (Lusakan hankekumppani) ja toin heille hieman putkia ja liittimiä ja samalla kyselin kuulumisia. Tapasin myös Kamotolaiset ja selvitimme vielä loput raha-asiat ja heidän ajatuksiaan Suomen matkasta.

Lähdimme liikkeelle torstai-aamuna. Miehenikin oli jo onneksi kohtuullisessa kunnossa, joten uskalsimme lähteä liikkeelle. Saimme mukaan myös kuskin, joka vain ”heittäisi” meidät Kalokoon ja lähtisi sitten takaisinpäin. Se tuli huomattavasti halvemmaksi kuin, että olisimme vuokranneet auton ja jättäneet sen kahdeksi viikoksi meille. Tosin se olisi helpottanut elämäämme huomattavasti sillä Kalokon autot olivat edelleen surkeassa kunnossa. Mutta valitettavasti auton vuokraaminen koko ajaksi olisi ollut liian kallista.

Kävimme ensin kaupassa ja suuntasimme kohti Kalokoa. Matka sujui mukavasti ja nopeasti. Maasturimme kulki kuin ajatus ja olimme perillä niin nopeasti, etten oikein uskonut silmiäni. Yleensä auton lavalla matkatessa matka tuntuu niin pitkältä ja vaivalloiselta. Se menettelee aikuisporukassa mutta en kyllä laittaisi lapsia auton lavalle.

6.-9.6 Kalokossa

Muutama päivä meni totutella Kalokoon ja ympäristöön tutustuessa. Kiersimme paikkoja opiskelijoiden ja perheen kanssa. Kävimme neuvotteluja jatkosuunnitelmista paikallisen koordinaattorin, harjoittelijoiden sekä Kaloko Trustin johtajan Lewis Jeren kanssa. Homma meni eteenpäin hyvin, mikäli kuljetusongelmaan saataisiin ratkaisu. Teimme ohjelman kyliin menemiseksi ja toivomme, että se saataisiin vietyä läpi. Lista kyllä näyttää valitettavasti joululahjalistalta, joka ei tulisi toteutumaan. Toivomme parasta ja pelkäämme pahinta.

Käymäläseura Huussi ry. - Global Dry Toilet Association of Finland

10.6 Ndola

Lähdimme aamulla Ndolaan rakennustarvikkeita ja ruokaa ostamaan. Menimme sekä minibussilla (joka oli siis ihme ja kumma saatu johonkin kuntoon) että lava-autolla. Brittiläiset vapaaehtoiset eivät olleet innokkaita tulemaan auton lavalle, joten ilmoittauduin itse vapaaehtoiseksi. Opiskelijat pääsivät myös minibussiin. Kyyti auton lavalla oli kylmää. Pääasia, että päästiin perille. Päivä oli pitkä mutta saimme kaikki tavarat hankittua. Kävimme myös tapaamassa vammaisjärjestön edustajaa, jonka olin tavannut Maailma kylässä- festareilla. Sovimme tekemämme yhteistyötä jatkossa. Kysyin myös häneltä, tietäisikö hän yhtään edullista pyörätuolia sillä eräs poika kylässä oli joutunut onnettomuuteen ja halvaantunut. Hän lupasi selvittää asiaa.

Takaisinpäin tullessa meillä meinasi matka tyssätä police postille. Auton lavalla oli liikaa väkeä ja hankkeelle ostettu bensatynnyri, mikä ei tietysti ollut kovin turvallinen yhdistelmä. Mutta ei oikein muitakaan vaihtoehtoja ollut, kun lähempää sitä bensaa ei saa. Onneksi suostuttelujen jälkeen pääsimme jatkamaan matkaa. Olimme perillä Kalokossa noin klo 19, jolloin oli jo pilkkopimeää.

Ke 11.6 Kwesha ja Kasamwa

Ensimmäinen kylävierailupäivämme alkoi lupaavasti. Auto käynnistyi ja meillä oli riittävästi bensaa. Siis pääsimme matkaan Kweshan ja Kasamwan kyliin. Ajoimme ensin Kweshan koululle ja siellä totesimme, ettei yhtään kylän sanitaatioklubin edustajaa ollut paikalla. Kävimme katsastamassa uuden vessan ja se näytti olevan käytössä ja hyvässä kunnossa. Kysyimme koulun lapsilta, käyttävätkö he vessaa ja tietävätkö he, miten sitä käytetään. He kertoivat käyttävänsä ja myös demonstroivat, kuinka sitä käytetään. Sovimme koulun opettajan kanssa, että tulemme sinne uudestaan lauantaina, jos silloin olisi väkeä paikalla.

Kasamwan kylässä vessa näytti myös hyvältä ja hyvin hoidetulta. Paikalla oli 6 kylän sanitaatioklubin edustajaa. He kertoivat, että 4 perhettä käyttää vessaa säännöllisesti ja lisäksi kerran kuussa on alle 5-vuotiaiden klinikkapäivä, jolloin yleensä noin 30 ihmistä on paikalla ja käyttää vessaa. Myös naiset, jotka käyvät viereisellä kaivolla hakemassa vettä käyttävät vessaa.

Keskustelimme myös testipellon perustamisesta. He kertoivat, että he olivat jo tehneet pellon mutta heillä ei ole siemeniä sitä varten. Klubilaiset olivat aiemmin tehneet listoja tarvikkeista, joita he tarvitsisivat klubin käyttöön. Lupasimme tällä erää hankkia heille siemenet, jotta he voivat testata virtsan käyttöä lannoitteena. He kertoivat, että uudessa käsipumppukaivossa vesi oli huonoa ja muuttui keittämisen myötä likaiseksi ja ruosteiseksi. He olisivat ennemmin käyttäneet viereistä itse kaivettua kaivoa, mutta heillä ei ollut kunnollista köyttä veden ottamiseksi kaivosta, joten sekin lisättiin tarvittavien tavaroiden listaan.

To 12.6 Mwaitwa ja Kandulwe

Pääsimme myös torstaina kivuttomasti matkaan minibussilla. Myös perheeni tuli mukaan katselemaan elämää kylissä. Ensimmäiseksi suuntasimme Mwaitwaan. Siellä vessa oli vähän huonommassa kunnossa kuin muissa kylissä mutta kuitenkin ihan käytössä. Paikalla oli vain kourallinen väkeä, koska he luulivat, että tulemme paikalle edellisenä päivänä. Pientä informaatiokatkosta havaittavissa...

Muutenkin tilanne kylässä vaikutti ongelmalliselta. Siellä oli paljon sisäisiä ristiriitoja ja johtajuus oli enemmän kuin hukassa. Toisaalta kaikki halusivat olla johtajia, mutta vastuuta mistään ei haluttu

Käymäläseura Huussi ry. - Global Dry Toilet Association of Finland

ottaa. Yhdessä tekeminen ja yhteen hiileen puhaltaminen eivät lainkaan onnistuneet. Viimeksi alueellani käydessä näytti mukavalta, kun sinne oli saatu uusi koulurakennus, vesipiste ja meidän huussi. Nyt uusi koulurakennus oli alkuvuodesta, kovien sateiden myötä, romahtanut sillä se oli rakennettu paikallisesti tehdyistä savitiilistä eikä varojen puutteessa ollut voitu käyttää betonia tai peltikattoa, joka olisi todennäköisesti suojannut koulua romahtamiselta. Koulun opettaja, joka muuten käy ilman palkkaa opettamassa alueen lapsille, kertoi, ettei kyläläisillä ollut varaa rakentaa sen parempaa koulua tänäkään vuonna. Nyt opetus tapahtui ihan taivasalla ja motivaatio sekä opettajalla että oppilailla on varmasti kadoksissa.

Päivän toinen kohde suuntautui Kandulwen koululle ja health outpostille. Jouduimme kiertämään Kandulween pitkää reittiä sillä sadekausi oli tuhonnut lyhyemmän reitin täysin. Torstai osoittautui muutenkin huonoksi päiväksi tavoittaa kyläläisiä sillä kaikki olivat torstaina tuotteitaan myymässä torilla. Kandulwen koululla juttelimme muutaman opettajan ja oppilaan kanssa. Vessa näytti siistiltä ja toimivalta. Opettaja kertoi, että sitä käyttää noin 60 oppilasta ja noin 40 ihmistä klinikkapäivinä.

Kandulwen kylän sanitaatioklubilaiset olivat olleet ahkeria ja heillä oli jo testipelto siellä valmiina. Sinne oli jo kylvetty ”rapea” (pinaatin tyyppinen), ja virtsan kokeilukäyttö alkaisi pian. Tilanne näytti lupaavalta. Myös uusi koulurakennus näytti nousevan brittien rahoituksella.

Pe 13.6 Kantolo

Matka Kantoloon oli pitkä ja jouduimme tekemään sen traktorilla sillä auto oli muussa käytössä ja meidän tarvitsi viedä paikalle rakennustarvikkeita. Kantolossa oli väkeä paikalla noin 15, pääosin sanitaatioklubin naisia. Kävi ilmi, että suurin osa heistä oli leskiä. Suurin osa paikalle ilmestyneistä miehistä olivat vähän maistissa, joten heistä ei juuri apua hommiin herunut. Keskustelimme naisten kanssa ja aloimme tehdä huussin perustuksia, jotka jo edellisellä käyntikerralla oli aloitettu.

Ma 16.6 Lumombwe ja Luansobe

Matka Lumombween oli pitkä sillä sade oli hajottanut oikotien. Paikalla oli noin 20 henkilöä, puolet miehiä, puolet naisia. Aloitimme ensin perustusten teon. Miehet työskentelivät ahkerasti ja naiset toimivat pääasiassa veden kantajina. Töiden jälkeen keskustelimme asukkaiden kanssa. Suurin osa oli vessasta innoissaan ja toivoi, että huussin rakentaminen sujuisi ripeästi. Valitsimme heille työpäiviksi maanantain ja perjantain. Eräs mies kysyi voisimmeko rakentaa huussin myös hänen kyläänsä Chipushiin, jossa on iso markettialue. Keskustelimme asiasta pitkään ja totesimme, että asiaa voidaan harkita, kunhan saamme ensin nykyiset huussit valmiiksi.

Luansobessa paikalla oli 10 henkilöä. He olivat aikaisemmin valinneet paikan huussille ja nyt sen pohja kaivettiin. Pohjan kaivuussa oli paljon hommaa ja siihen suttaantuikin useita tunteja. Tuli ikävä suomalaista pikkukaivuria!! Vaikka paikalla oli väkeä vähän, he olivat innokkaita huussin rakentajia. Työpäiväksi heidän kyläänsä valittiin lauantait.

Luansobesta ”kiirehdimme” (ei niillä teillä) asfalttitielen risteykseen, jossa Turun AMK:n opiskelijat Sini ja Linda olivatkin jo odottelemassa. He tekivät opinnäytetyötään Sambiassa ja Swazimaassa, kaksi viikkoa molemmissa. Kyseessä on lähinnä käymäläkulttuuria ja kulttuurin muutoksia käsittelevä työ.

Käymäläseura Huussi ry. - Global Dry Toilet Association of Finland

Ti 17.6. Chisapa

Myös Chisapassa kaivettiin huussin pohja. Rakentamisaikana toimi Chisapan koulu. Raskasta hommaa... paikalle ilmaantui ensin muutamia, lopulta heitä oli siellä kuusi. Chisapa on ongelmallinen alue sillä siellä välimatkat ovat pitkiä ja matka autolla Kalokoonkin kestää noin tunnin. Sadekauden aikana pääsy sinne on kutakuinkin mahdotonta. Paikallisten into ei vaikuttanut kovin suurelta mutta osasyynä siihen on nimenomaan välimatkat. Jos täytyy kävellä ensin tunti tai jopa kaksi, että pääsee kokouspaikalle, voi olla että itseltäkin jäisi tulematta.

Ke 18.6 Kaloko

Onnistuneiden kylävierailujen jälkeen vietimme viimeisen päivän Kalokossa. Neuvottelin sekä Kaloko Trustin että hankekoordinaattorimme kanssa jatkosta. Myös opiskelijoiden loppuaikaa suunniteltiin.

To 19.6 Lusakaan

Aamun pakkailimme ja jätimme hyvästejä. Aina on surullinen olo lähteä Kalokosta, kun siitä on tullut minulle lähes toinen koti. Meitä tultiin noutamaan noin puolen päivän aikaan samalla maasturilla, joka meidät veikin Kalokoon. Kyyti oli mukava ja olimme Lusakassa reippaasti ennen pimeän tuloa. Yövyimme taas Chachacha-packpackersissa.

Pe 20.6 Madimbassa

Perjantain vietimme Mian kanssa Madimban hankealueella tarkastelemassa aikaansaannoksia. Siellä olikin oltu ripeitä ja jo kaksi huussia oli viimeistelyvaiheessa. Kaikki näytti muutenkin sujuvan hyvin. Onneksi edes yksi hanke etenee ilman, että tarvitsisi koko ajan ”hakata päätä seinään.”

La 21.-22.6 Livingstonessa

Kävimme pikavisiitillä Livingstonessa katsastamassa putouksen ja puiston. Matka oli erittäin pitkä (noin 7 tuntia) ja raskas vaikka vuokrasimme saman hyvän auton ja kuskin. Tiet loppumatkasta olivat kerrassaan surkeat! Kuulimme, että Etelä-Sambia ei ole presidentin kannatusaluetta ja niinpä rahojakaan ei sinne juurikaan virtaa. Osa tiestä oli kunnostettu ulkomaisiin voimin mutta siitä kohtaa, josta olisi pitänyt alkaa Sambialaisten omarahoitusosuus, kunnostus oli lopahtanut lyhyeen.

Ehdimme onneksi vielä putouksille ennen pimeän tuloa. Ne olivatkin vallan huikeat, viimeisestä käynnistäni oli kulunut melkein kymmenen vuotta. Vettä oli sadekauden jäljiltä vielä huikeasti joten saimme aikamoisen suihkun ja olimme kuin uitetut koirat. Mutta oli se sen arvoista.

Seuraavana aamuna menimme vielä Victoria Fallsin kansallispuistoon ja näimmekin muutamia ”pakollisia” eläimiä. Ja kävimme vielä kävelemässä isolla sillalla, josta tehdään mm. benjihyppyjä. Pieni visiitti Zimbabwen puolelle (ainakin kahden askeleen mittainen), rajahan on keskellä siltaa.

23.-24.5 Kotimatka

Raskasta... Noin 35 tunnin päästä majapaikasta lähdön jälkeen olimme kotona. Lapset jaksoivat yllättävän hyvin mutta itse en saanut nukuttua yhtään ja väsymys kyllä painoi.